

FIGYELŐ

Válogatott bibliográfia az 1988. június — 1989. január között Magyarországon megjelent zsidó vonatkozású irodalomból

— Volenszky Paula mustrája —

Az elmúlt több mint fél év gazdag zsidó vonatkozású irodalmából válogatva céloim nem a teljességre való törekvés volt, hanem a felsorolt irodalmi alkotások, tanulmányok, sajtóközlemények tendenciájának érzékelte-
tése.

Azok a társadalomban érezhető folyamatok, amelyek a kisebb közösségek demokratikus önszerveződésének kedveznek, nem hagyhatták érintetlenül a zsidóságot sem. Az elmúlt év őszén mind a MIOK-on belül, mind attól függetlenül több kulturális szervezet és klub kezdte meg működését. Könyvkiadásunkban megszapordtak a zsidó tárgyú művek. Az oldottabb politikai, diplomáciai, gazdasági légkörnek köszönhetően izraeli úti-könyvek, riportsorozatok meglehetősen vegyes színvonalú garmadája lát napvilágot.

A hitélet megújulását eredményezte a vallásszabadságnak, mint alapvető emberi jognak az újraértékelése a politika szintjén. A különböző egyházak közötti együttműködés is új lendületet kapott.

E társadalmi jelenségek mellett azonban fölbukkantak „hordalék” jelenségek is, amelyek régi, rosszízű, soha le nem zárt, nem tisztázott viták reinkarnációját tükrözik, s lábrakaptak más, a tisztánlátást, a megértést elfedő, a válaszfalak erősítésén munkálkodó „viták” is.

Bibliográfiámban megpróbálom az egyes témacsoportokat a fent jelzett jelenségek köré csoportosítani.

*

I. CIKKBIBLIOGRÁFIA

Zsidó tudományos feladatok

Az egyházi könyvkiadásról. In: *Kritika* 1988.6.sz. melléklet 17-20.p.

A folyóirat mellékletben foglalkozott a különböző egyházak könyvkiadási tevékenységével. A zsidó könyvkiadásról Szűcs Katalin készített összeállítást. Megszólaltatta Dr. Schweitzer Józsefet, az Országos Rabbiképző Intézet igazgatóját és Raj Tamás rabbit, az ALEF-könyvek szerkesztőjét.

RAJ Tamás

Zsidó tudományos tennivalók Magyarországon. (Az 1987. szept. 18-án A magyarországi zsidó folklór című szimpóziumon elhangzott előadás szövege.) *Múlt és Jövő* 1989. 1.sz. 28-37.p.

Judaisztikai konferencia megnyitó ünnepe. In: *Új Élet* 1989. 1.sz. A cikk felsorolja a nemzetközi konferencia résztvevőit, az előadások témáit is.

Judaisztikai tudományos ülészak (az MTA székházában 1988. dec.13-15.) In: *Magyar Nemzet* 1988. dec.13.

Biblia és judaisztika. In: *Magyar Hírlap* 1988. december 27.

A rövid tudósítás felvázolja az MTA Judaisztikai Kutatócsoportjának programját. Az ELTE Bölcsészettudományi karán működő csoport a Biblia szövegkritikai és értelmezési szakirodalmának repertóriumán dolgozik. Támogatja a magyarországi zsidóság történelmi és művelődési hagyományainak megőrzését. Ennek keretében előmozdítják a magyarországi zsidó folklór forrásait és irodalmát ismertető bibliográfia elkészítését. Megjelentetik Scheiber Sándor professzor hagyatékából a magyarországi zsidó folyóiratok és hírlapok bibliográfiáját. Az országos levéltári hálózat szakembereinek bevonásával összeállítják a magyarországi levéltárakban őrzött zsidó vonatkozású régi források repertóriumát. Publikálásra készítik elő a magyarországi zsinagógák feliratainak gyűjteményét.

SZITA Szabolcs

Holocaust-kutatás. In: *Magyarország* 1989. 1.sz. 21.p.

Zsidó fórumok, rendezvények

Holocaust konferencia Oxfordban. In: *Új Élet* 1988. aug. 1. Domán István főrabbi — mint a konferencia egyik magyar meghívottja — beszámol az 1988 júliusában megrendezett konferenciáról.

Nemzetközi Keresztény-Zsidó tanácskozás (1988. aug. 19-25. Montreal) In: *Új Élet* 1988. szept.15. Beszámoló a konferenciáról.

ORT tanácskozás Budapesten (1988.aug.26-30.) In: *Új Élet* 1988. szept. 15. A cikk ismerteti a több, mint 100 éves múltra visszatekintő nemzetközi zsidó oktatási szervezet tanácskozását.

Scheiber emlékelőadás a Goldmark teremben (1988. június 14.) In: *Új Élet* 1988. aug. 1.

OMIKE gálaest az 50. évfordulón (1988. nov. 26.) In: *Új Élet* 1988. december 15.
Tanévzáró az Országos Rabbiképző Intézetben. In: *Új Élet* 1988. július 15. Dr. Schweitzer József igazgató a végzett munkát értékelve, a szünidei feladatokat vázolván tájékoztatta a megjelenteket a több, mint 90.000 kötetet számláló könyvtár rekonstrukciójának eredményeiről is.
Tanévnyitó és rabbisági ülés a Rabbiképző Intézetben. In: *Új Élet* 1988. október 1. A cikk beszámol azokról a tudományos konferenciákról, amelyeken a magyar rabbikar tagjai is részt vettek.
Kettős gyökerek. Az Írószövetség és a Ráday Kollégium rendezvénye (1988. november 14.) In: *Reformátusok Lapja* 1988. 49.sz. 1-5.p.
Történelmi párbeszéd avagy mire valók a kettős gyökerek. (Mezei András körinterjúja az Írószövetség és a Ráday Kollégium rendezvényének résztvevőivel.) In: *Képes* 7 1988. dec. 24. 24-28.p.
A konferencia teljes szövege a *Confessio* 1989. évi 2. számában fog megjelenni.
A Magyar Nemzet megkérdezte: Miért alakult a Márton Áron Társaság? (Interjú dr.Keresztes Sándorral.) In: *Magyar Nemzet* 1988. dec.18.

Zsidó szervezetek

Emánuel-alapítvány

Az Emánuel-alapítvány ünnepi hetének eseményei. In: *Új Élet* 1988. július 15. A szám a gazdag program ismertetésén kívül tartalmazza a zsidó mártírok emlékművének alapító okiratát is.
Templom nélkül nincsen zsidóság! Beszélgetés Weisz Andorral, az Emánuel-alapítvány ügyvezető alelnökével. In: *Új Élet* 1988. 21.sz. 3.p.

MIOK Kulturális Központ

A Kulturális Központ nyitó gálaestje. In: *Új Élet* 1988. 21.sz. Bakos Lajosnak, a Magyar Izraeliták Országos Központja alelnökének beszéde a megnyitón.

Magyar Zsidó Kulturális Egyesület

A Magyar Nemzet megkérdezte: Milyen céllal alakul a Magyar Zsidók Kulturális Egyesülete? In: *Magyar Nemzet* 1988. nov.9.

Közös érdekeink megismeréséért. Megalakult a Magyar Zsidó Kulturális Egyesület. In: *Magyar Hírlap* 1988. november 21.

Megalakult a Magyar Zsidó Kulturális Egyesület. In: *Új Élet* 1988. december 1.

A zsidó közösség: szeizmográf. In: *Magyar Hírlap* 1988. december 6. Bálint B. András beszélgetése Domán Istvánnal a Magyar Zsidó Kulturális Egyesület megalakulása után a hitről, az antiszemitizmusról, a nemzetiségi kérdéssről és egy új zsidó lap alakulásáról.

POZSGAY Imre

„...csak nyitottsággal lehet legyőzni...” In: *Reform* 1988. 8.sz. 27.p. Vándor Ágnes tudósítása.

„Szól a kakas már”. In: *Film Színház Muzsika* 1988. 49.sz. 9.p. Beszélgetés Deák Gáborral és Raj Tamással a Magyar Zsidó Kulturális Egyesület alakulásáról.

Az Egyesület programjairól folyóirata, a havonta megjelenő Hírlevél tájékoztat.

Wallenberg Egyesület

Az alakuló Wallenberg Egyesület céljai. In: *Magyar Nemzet* 1988. december 15. 7.p.

Hét végi tanácskozások. Raoul Wallenberg Egyesület alakult. In: *Magyar Hírlap* 1988. december 19. 11.p.

Vitaest és megemlékezések. In: *Magyar Hírlap* 1989. jan.16. (V.Bálint Éva tudósítása az Egyesület Ménesi úti estjéről és a Wallenberg-utcai tervezett gyertyás megemlékezéséről.)

Emlékezés Raoul Wallenbergre. In: *Magyar Nemzet* 1989. jan. 17. (Stockholmi és budapesti megemlékezésekről tudósítás.)

Az Egyesületnek programismertetője a „Többesszám” című kiadvány.

Magyar-Izraeli Baráti Társaság

Magyar-Izraeli Baráti Társaság alakult. In: *Reformátusok Lapja* 1989. 2.sz. 4.p.

MAJSAI Tamás

Kéretlen bejegyzés egy emlékkönyvbe. In: *Új Élet* 1989. 2.sz. (A református lelkész a Társaság megalakulása kapcsán fejti ki gondolatait.)

Carl Lutz emlékbizottság

Carl Lutz emlékbizottság. In: *Magyar Nemzet* 1989. jan.25.

A Carl Lutz emlékbizottság elhatározása: szobrot állítanak 1990-re. In: *Magyar Hírlap* 1989. jan. 26.

Szobor, Carl Lutz emlékére. In: *Magyar Hírlap* 1989. január 25.

Goldmark Klub

Megalakult a Goldmark Klub. In: *Új Élet* 1988. dec. 15.

MIOK-BIH

A Magyar Izraeliták Országos Képviselőtársaságának teljes ülése. (1988. november 27.) In: *Új Élet* 1988. december 15. A tudósítás az ülés teljes jegyzőkönyvét tartalmazza. Ugyancsak e szám teszi közzé a MIOK vezetőségének állásfoglalását a nemzetiség választhatóságának elutasításáról.

A Budapesti Izraelita Hitközség közgyűlése. (1988. november 21.) In: *Új Élet* 1988. december 1. Az ülés teljes jegyzőkönyve.

Tanulmányok, dokumentumok

ANNA Margit

Önvallomás. Közlétesíti: Józsa Ágnes. In: *Kritika* 1988. 12.sz. 39-40.p.

BOKOR Péter

Mikor tűnt el Wallenberg? In: *Élet és Irodalom* 1988. okt. 14.

BRAUN Róbert — ZOLNAY János

Hatalmi politika és antiszemitizmus. In: *Magyar Nemzet* 1989. jan. 20.

CSEPELI György

Az etnocentrizmus a nemzeti ideológiában. In: *Világosság* 1988. 8-9.sz. 541-550.p.

DIÓSI Ágnes

„Verd meg isten a németet, mert megölte a népeket!” A cigány holocaust a cigányság emlékezetében. In: *Múlt és Jövő* 1989. 1.sz. 98-103.p.

DOMONKOS István

Két ismeretlen jegyzőkönyv. In: *Új Írás* 1988. 9.sz. 101-105.p. Szökött munkaszolgálatosok vallomása a bori munkaszolgálatosok sorsáról és a zombori vérengzésekről.

ERŐS Ferenc

Megtörni a hallgatást. In: *Múlt és Jövő* 1989. 1.sz. 19-27.p. A holocaust túlélő, illetve a holocaust után született nemzedék pszichés problémáinak kutatásáról.

GÁRDOS Miklós

Ünnep az Akadémián — per a Táblán. In: *Reform* 1988. dec. 9. 19.p. Milotay István pere Kiss József ellen.

GAZDA Anikó

100 éves a Frankel Leó utcai zsinagóga. In: *Új Élet* 1988. szept. 15.

GERVAI András

„Szerelmes voltam Magyarországra”. Interjú Joszi Sternnel. In: *Múlt és Jövő* 1989. 1.sz. 131-137.p.

GELLÉRT András

Még mindig? Hétköznapi fasizmus Magyarországon. In: *Kritika* 1988. 6.sz. 31-35.p. Riportok a skin-head-ekkel.

GYERTYÁN Ervin

Hétköznapi antiszemitizmus. In: *Élet és Irodalom* 1988. június 10.

HÁRS György

Chagall kézsókja jegyével. Anna Margit 75 éves. In: *Képes* 7, 1988. december 24. 30-34.p.

HEGEDÜS Géza

Portugál zsinagóga 1-2.rész. In: *Új Élet* 1988. okt. 15. és nov. 1.

HEGYI Gyula

Horthy Miklós sírjánál. In: *Élet és Irodalom* 1988. okt. 14.

HIDVÉGI Máté

Scheiber Sándor 1939-es angliai napló-levelei. In: *Múlt és Jövő* 1989. 1.sz. 38-54.p.

HILDEBRANDT, Dagmar

Háborús bűnösök nyomában. In: *Magyarország* 1989. 1.sz. 16.p. Finta Imre háborús bűnös torontói bűnperének esélyeiről. A *Wochenpresse* nyomán.

A humanista embersége. Emberség, antiszemitizmus, magyarság. 1-2.rész. Gyertyán Ervin és Hegyi Béla beszélgetése. In: *Magyar Hírlap* 1988. dec. 17. melléklet és 1988. december 24. melléklet.

JALSOVSZKY Katalin

Magyar diplomata a Kristályéjszakáról. In: *Kritika* 1988. 12.sz. 21-22.p. Ghyczy Jenő berlini követségi tanácsos jelentése a németországi zsidóüldözésekről.

JANCSÓ Miklós

A másság örök szimbóluma. Kőbányai János interjúja. In: *Valóság* 1988. 10.sz. 49-59.p.

JÁVOR Magdolna Éva

Haláltalanok. In: *Élet és Irodalom* 1988. aug. 19.

Kabbala. A Ragyogás könyve. (Bevezeti és fordította: Raj Tamás) In: *Múlt és Jövő* 1989. 1.sz. 66-72.p.

KARINTHY Ferenc
 Két öreg zsidó. In: *Budapest* 1988. 8.sz. 37-39.p. (Malamud és Zelk.)

KIŠ, Danilo
 Variációk Közép-Európa témákra. In: *Jelenkor* 1989. 1.sz. 33-43.p.

KIS János
 A Filozófiai Intézettől a *Beszélő* szerkesztőségéig. Csizmadia Ervin interjúja. In: *Valóság* 1988. 12.sz. 86-108.p.

KONRÁD György
 Az áldozat nézőpontja. In: *Valóság* 1988. 8.sz. 62-69.p.

KOVÁCS András
 Az asszimilációs dilemma. In: *Világosság* 1988. 8-9.sz. 605-612.p.

KÖBÁNYAI János
 Az élet kertje. In: *Múlt és Jövő* 1989.1.sz. 85-87.p.

KÖBÁNYAI János
 Magyar zsidónak lenni. In: *Múlt és Jövő* 1989. 1.sz. 176-183.p.

KREMNITZKY Gábor
 Jelentés 1944-ből. In: *Kritika* 1988. 12.sz. 22-24.p. Dokumentumok a Magyar Zsidó Levéltár Pásztor-hagyatékából.

KULCSÁR László
 Német erdő, 1988. In: *Magyar Hírlap* 1988. október melléklet

KULCSÁR László — V.BÁLINT Éva
 Csodálatra méltó elszántsággal. Még egyszer Carl Lutzról. In: *Magyar Hírlap* 1988. szept. 23.

KULCSÁR László — V.BÁLINT Éva
 Ki emlékszik Carl Lutzra? In: *Magyar Hírlap* 1988. július 11.

LEVENDEL László
 A cigánység gondja — mindannyiunk gondja. In: *Valóság* 1988. 12.sz. 28-36.p.

LÉDERER Pál
 Különös titkok nyomában. (Mauritius). In: *Reform* 1988. 8-9.sz. 529-540.p.

A litván zsidók kulturális örökségének megőrzése. In: *Új Élet* 1988. szept. 15.

LUDASSY Mária
 A faji egyenlőség mítosza. Gobineau. In: *Világosság* 1988. 8-9.sz. 529-540.p.

MÁRTON László
 Kiválasztottak és elvegyülők. (Töprengés a sorsról, amely nem közösség.) 1-2.rész. In: *Jelenkor* 1989. 1.sz. 15-32.p. és 2.sz.

MIZSEI Kálmán
 Vázlat Lengyelország politikai történetéhez 1957-1978. In: *Medvetánc* 1987. 3-4.sz. 187-234.p.

MURÁNYI Gábor
 Kényszerű örökség. In: *Magyar Nemzet* 1988. dec. 17.

PELLE János
 A Nautilus az Anker közben. In: *Múlt és Jövő* 1989. 1.sz. 116-122.p.

PIETSCH, Walter
 A zsidók bevándorlása Galíciából és a magyar zsidóság. In: *Valóság* 1988. 11.sz. 46-59.p.

RAJ Tamás
 Régi temető Budán. In: *Élet és Tudomány* 1988. 28.sz. A Csörsz utcai ortodox zsidó temetőről.

RAJ Tamás
 „Tanú ez a kőhalom...” In: *Új Írás* 1988. 9.sz. 64-78.p. Zsidó temetkezési szokásokról.

RAPAPORT, Jakov
 Emlékeim az úgynevezett „orvosperről”. Részletek. Bevezeti és közreadja: Szilágyi Ákos. In: *Múlt és Jövő* 1989. 1.sz. 148-158.p.

SÁNDOR Anna
 A Wallenberg-szoborról. In: *Új Élet* 1988. szept. 15.

SCHMIDT Mária
 A kőszegi mártíremlékmű. In: *Magyar Nemzet* 1988. július 6.

SCHMIDT Mária
 Raoul Wallenberg. In: *Új Írás* 1988. 9.sz. 87-90.p.

SCHMIDT Mária
 Slachta Margit akció a szlovák zsidók deportálásának megakadályozása érdekében. In: *História* 1988. 2-3.sz.

SZABÓ A.Ferenc
 Pusztulás és újjászületés. A zsidó származású lakosság helyzete a felszabadulás után. In: *Valóság* 1988. 11.sz. 60-72.p.

SZABÓ Miklós

Történelmi tudat — etnikai tudat. Az etnikum gondolata a Horthy-kor nemzetfelfogásában. In: *Világosság* 1988. 8-9.sz. 582-589.p.

SZÉCHÉNYI Ágnes

Kérdések a *Válasz*-ról. Fejtő Ferencsel beszélget — . In: *Kritika* 1988. 12.sz. 11-16.p. József Attiláról, a népies-urbánus vitáról.

SZERDAHELYI István

Egy interjú tanulságai. Fejtő Ferenc visszaemlékezéseinek margójára. In: *Kritika* 1988. 12.sz. 16-17.p.

SZINAI Miklós

Egy fénykép. Gróf Apponyi Albert és a Dohány utcai bombamerénylet. In: *Múlt és Jövő* 1989. 1.sz. 88-95.p.

SZITA Szabolcs

A munkaszolgálat Magyarországon a német megszállásig. In: *Politika Tudomány* 1988. 1.sz. 60-75.p.

Utolsó interjú Ránki Györggyel. In: *Múlt és Jövő* 1989. 1.sz. 96-97.p.

V.T.

Munkaszolgálatosok harci csoportja. In: *Új Élet* 1988. szeptember 15. Pálmai Imre beszámolója Székesfehérvár ostromáról.

VÁMOS Tibor

A Hatvány-jelenség. In: *Magyar Tudomány* 1988. 4.sz. 274-279.p.

VÉGEL László

Egy legendárium utóregzései. Szubjektív párbeszéd Danilo Kiš prózavilágáról. In: *Jelenkor* 1989. 1.sz. 43-47.p.

ZRÍNYIFALVI Gábor — ÚJLAKI Gabriella

Síratófal. Hommage à Ország Lili. In: *Mozgó Világ* 1988. 8.sz. 117-120.p.

Zsidó identitás és asszimiláció Magyarországon. Marjanucz László interjúja Karády Viktorral a magyar-zsidó társadalomtörténet kutatásának kérdéseiről. 1-2.rész. In: *Mozgó Világ* 1988. 8.sz. 26-49.p. és 9.sz. 44-57.p.

Kritikák, riportok, aktuális tudósítások

Ariel Saron magyarországi látogatása. In: *Új Élet* 1988. nov. 1.

BEDŐ Iván — SZALAY Zsolt

Jóvátéteftizetés. In: *Heri Világgazdaság* 1988. okt.29. 57-60.p. Az összeállítás a náci üldöztetés túlélőinek eddig fizetett kártérítések történetét, összegét tartalmazza, valamint tájékoztat az NDK szándékairól is.

BENCSIK Gábor — SZEBENI András

Ország a Kánaánban. Riportsorozat Izraelről. 1-4.rész. In: *Nők Lapja* 1988. 50, 51.sz. és 1989. 1, 2.sz.

Kakaó a kávéházban. Bóday Márta interjúja Ephrájim Kishonnal. In: *Képes* 7 1988. dec. 10. 34.p.

DOMÁN István

A Budapesti Zsidó Múzeum. In: *Kritika* 1988. 6.sz. Könyvismertetés.

DOMÁN István

A Tolnai Világnapja In: *Új Élet* 1989. 1.sz.

EMBER Mária

A magyar Holocaust — magyarul. Randolph L. Braham történelmi összefoglalása. In: *Magyar Nemzet* 1989. jan. 26.

EMÖD Pál

Tőzsde lesz a zsinagógából? In: *Reform* 1988. nov. 3. A Rumbach Sebestyén utcai zsinagóga sorsa.

EÖRSI István

Fogjuk el Mengelét? In: *Élet és Irodalom* 1988. dec. 2. Kritika Bárdos Pál *Stan és Pan* című regényéről.

FÜZESI Róbert

50 éves az OMIKE Művészakció. In: *Új Élet* 1988. nov. 15.

FÖLDES Anna

Simon Zsuzsa színházi életei. In: *Nők Lapja* 1988. 48.sz. 20-21.p.

HARMAT Imre

A „Vadász”. Wiesenthal nyolcvan éves. In: *Magyarország* 1989. 1.sz. 11.p.

Jichak Samir budapesti magánlátogatása. In: *Új Élet* 1988. okt.1.

Az izraeli Kibbuc kórus a Dohány utcai zsinagógában. In: *Új Élet* 1988. szept. 1.

A Kibbuc táncház Budapesten. In: *Kritika* 1988. 12.sz. 44.p.

KARDOS Péter

A kántorművészet rajongóinak ünnepe. In: *Új Élet* 1988. dec. 15. Pinchasz Rabinowitz Los Angeles-i főkantort hangversenye.

KARSAI László

Zsidó kérdés — magyar kérdés. In: *Új Élet* 1989. 1.sz. A Szálasi perről.

Kereskednünk érdemes. Nem ragaszkodunk mindig a kóserhez. Magyarország, Izrael ismerkedés közben. In: *Magyar Hírlap* 1988. dec. 9.

- Kis lépések egyházpolitikája. Adventi beszélgetés Miklós Imre államtitkárral. In: *Képes* 7 1988. dec. 17. 10-13.p.
- KOZÁK Péter
A Makkabi Világszövetség és az első zsidó olimpia. 1.rész. In: *Új Élet* 1989. 2.sz.
- KULCSÁR István
Ehrenburg Illés magyarul. In: *Élet és Irodalom* 1988. dec. 9. Kritika a reprintben megjelent *Lasik Roitschwantz mozgalmás élete* című Ehrenburg-regényről.
- Kútfő. Beszélgetés Drucker Tiborral egy magyar nyelvű zsidó nemzetközi folyóiratról. In: *Könyvtáros* 1988. 11.sz. 671-674.p.
- MÁTÉ Judit
„Az ember aranybánya”. Beszélgetés Bruck Edittel. In: *Képes* 7 1988. 48.sz.
Milyen messze van Makó Jeruzsálcmtől? Mezei András beszélget Györke Józseffel, az MSZMP KB Külügyi Osztályának helyettes vezetőjével. In: *Élet és Irodalom* 1988. 26.sz. 5.p.
Miklós Imre látogatása Izraelben. In: *Új Élet* 1988. szept. 15.
- MOLNÁR S. Edit
„Erőltetett menet.” In: *Magyar Hírlap* 1989. január 21. melléklet. Tudósítás a Radnóti életéről amerikai-magyar kooperációban készülő film forgatásáról.
- MURÁNYI Gábor
„Életemben először a magyarságomért vertek...” Röppinterjú Bruck Edittel. In: *Magyar Nemzet* 1988. szept. 20.
- NAGY Sz. Péter
Wallenberg nevével. Mindenféle kisebbség nevében. Szolidaritás és tolerancia. In: *Magyarország* 1989. 2.sz. 24.p.
- NOVÁK László
Városszépítő egyesület a gödöllői zsidó temetőért. In: *Új Élet* 1989. 2.sz. 4.p.
Az olasz szenátus elnöke a Rabbiképző Intézetben. In: *Új Élet* 1988. aug. 1. (Giovanni Spadolini látogatása.)
Orgonaszó a zsidó temetőért. In: *Magyar Hírlap* 1988. dec. 17. Orgonakonzert a kiskunmajsai katolikus templomban.
- PAPP Kálmán
Egy dialógus margójára. In: *Reformátusok Lapja* 1989. jan. 2. A reformátusság és a zsidóság kapcsolatáról.
- RAJ Tamás
Kis György emlékiratai. In: *Magyar Nemzet* 1988. június 27.
- RAJ Tamás
A templom árnyai. A Dohány utcai zsinagóga felújítása. In: *Magyar Nemzet* 1988. december 1.
- REVICZKY Katalin
A Holocaust kutatója. A vonal végén: Randolph L. Braham. In: *Képes* 7 1988. aug. 27. 28.p.
- ROSE András
A lusta fordító. Pesti beszélgetés Efraim Kishonnal. In: *Magyar Hírlap* 1988. december 1.
- SÁRVÁRI Mária
„A népre figyelni kell.” Wallenberg-től a vízlépcsőig. In: *Magyar Nemzet* 1988. december 19. Interjú Libik Györggyel.
- A Siratófal országa. I-II. In: *Reform* 1988. dec. 23. és 1988. dec. 30.
- SÓS Péter János
Egy a harminchatból, aki hordozza a világ súlyát. Interjú Simon Wiesenthallal. In: *Képes* 7 1988. okt. 29. 30-34.p.
- Steve Reich: Tehillim. In: *Kritika* 1988. 12.sz. 44.p.
- SZABÓ Miklós
Makó és Jeruzsálem. Braham: *A magyar holocaust*. In: *Magyar Hírlap* 1989. jan. 20.
- Váncsa Jenő látogatása Izraelben. In: *Új Élet* 1989. 2.sz.
- V.B.É.
Vendégünk: Randolph Braham, a magyar vészkorszak krónikása. In: *Magyar Hírlap* 1989. jan. 20.
- V.T.
„Nem hal meg az...” Scheiber Sándorra emlékezett a Magyar Televízió. In: *Új Élet* 1988. nov. 15.
- ZÖLDI László
Hazát találni vagy hazatalálni. In: *Élet és Irodalom* 1989. dec. 9. Jancsó Miklós *Hajnal* című filmjéről.
A Zsidó Kulturális Egyesület levele: Szabadságot a nemzetiségeknek Romániában. In: *Magyar Nemzet* 1989. január 25.
- Zsidó múlt és közelmúlt a Valóság tükrében. In: *Új Élet* 1989. 1.sz.

VITÁK

A csendőrség szerepéről

A vita heteken keresztül folyt az *Élet és Irodalom* hasábjain. Szakály Sándor hadtörténész a csendőrség szerepéről készített tanulmányában a testület eddigi sommás megítélése helyett árnyaltabb újraértékelést javasol arra hivatkozva, hogy a szervezet tagjai közül többen is részt vettek az embermentő akciókban. A fenti megállapítások heves ellenreakciót váltottak ki az olvasók köréből. A hozzászólások mindegyike azt húzta alá, hogy a csendőrség feltétlen kiszolgálója volt a Horthy-rendszernek, majd a nyilas uralomnak is.

Hozzászólások:

- Bóc Imre *Élet és Irodalom* 1988. július 8.
Pless Zsuzsa *Élet és Irodalom* 1988. július 22.
Láng Éva *Élet és Irodalom* 1988. július 22.
Végh Oszkár *Élet és Irodalom* 1988. július 29.
Szakály Sándor *Élet és Irodalom* 1988. augusztus 12.
Vezér Erzsébet *Élet és Irodalom* 1988. augusztus 26.
Szakály Sándor *Élet és Irodalom* 1988. szeptember 16.
Hollós Ervin *Élet és Irodalom* 1988. szeptember 16.

A Magyar Nemzet 50 éves jubileumi számában újraközölt ötven év előtti vezércikk kapcsán kirobbant vita

A népszerű napilap azzal „lepte meg” olvasóit, hogy az 1988. augusztus 25-i jubileumi számának mellékletében újraközölte a hajdani főszerkesztő ötven év előtti vezércikkét teljes terjedelemben. Így ismét napvilágot láthattak olyan sorok és eszmék, mint például a következő idézet: „...Nem fogunk tehát kitérni a zsidókérdés elől sem. Erre nézve sem lehet álláspontunkra és magatartásunkra más, parancsoló tekintet, mint a fajmagyarság megdönthetetlen megalapozása...”

Hozzászólások:

- Vince Gábor: Milyen színű legyen a zebra? In: *Élet és Irodalom* 1988. szept. 2.
Vince Gábor: Ki ül az árbóckosárban? In: *Élet és Irodalom* 1988. szept. 23.
Lengyel László: Megérkezünk Hungáriába? In: *Élet és Irodalom* 1988. szept. 16.
Lócsei Pál: Hamis akkordok egy jubileum ünnepi kórusában. In: *Élet és Irodalom* 1988. szept. 30.
Magyar Nemzet szerkesztőségi cikke 1988. okt. 8.
Vigh Károly: Pethő Sándor cikkének értelmezéséhez. In: *Élet és Irodalom* 1988. október 14.
Lócsei Pál: „Gondolja meg minden kortárs...” In: *Élet és Irodalom* 1988. okt. 14.

Püski — Cserépfalvi vita

Napjaink egyik legrosszibb, tartalmában és hangnemében a legfékevesztettebb, személyeskedésekből és alantas indulatokból táplálkozó vitája ez. Az olvasó nem hisz a szemének, amikor e vita kapcsán „...meg, megújul a régi vád...”, és újjáéled a soha nem tisztázott urbánus-népies vita is.

- POGÁNY Sára: Egy könyvkiadó kálváriája. Beszélgetés Püski Sándorral. In: *Magyar Hírlap* melléklet, 1988. október 22.
CSERÉPFALVI Imre: Egy könyvkiadó és Tiszaeszlár. Hozzászólás Püski Sándor interjújához. In: *Magyar Hírlap* 1988. nov. 18.
PÜSKI Sándor: Válasz Cserépfalvi Imrének. In: *Magyar Hírlap* 1988. dec. 7.
DRUCKER Tibornak, a Könyvértékesítő Vállalat igazgatójának levele a Kiadói Egyesüléshez. In: *Esti Hírlap* 1988. dec. 22.
Püskiék választávirata. In: *Esti Hírlap* 1988. december 27.
BARABÁS Tamás: Püski Sándor régi és új vérvádjai. In: *Új Élet* 1989. 2.sz.
BALASSA Péter: Veszthely a mélyben. In: *Magyar Nemzet*, 1989. február 2.

A nemzetiségi törvénytervezet vitája

A nemzetiségi törvénytervezet szándéka szerint választható emberi jogként deklarálta a nemzetiségi hovatartozás egyéni vállalását. A megjelent cikkek tanúsága szerint a zsidóság nem kíván élni ezzel a lehetőséggel. A MIOK állásfoglalása egyértelműen elutasítja a zsidóságnak mint nemzetiségnek az értelmezését. A Magyar Zsidó Kulturális Egyesület véleménye szerint a nemzetiség kérdése szabadságjog, ezért hiba azt elutasítani.

- A Nácizmus Üldözöttei Bizottságának felhívása. In: *Új Élet* 1988. nov. 15. A neonácizmus jelenségei ellen. Nem alkot nemzetiséget a magyar zsidóság. In: *Vasárnapi Hírek* 1988. december 4. Interjú Bakos Lajossal.
A Magyar Izraeliták Országos Képviselőtények állásfoglalása. In: *Népszabadság* 1988. dec. 7.
A Magyar Zsidó Kulturális Egyesület állásfoglalása. In: *Népszabadság* 1988. dec. 10.
SÁNDOR Pál: Az olvasó véleménye. Nagy „lehetőség”. In: *Új Élet* 1988. dec. 15.

Antiszemiták nyilvánossága

- A *Gondolat-jel* című rádióműsor november 13-i adásában Szabó Miklós kifejtette, hogy nem tartja elképzelhetőnek azt, hogy az antiszemita is nyilvánosságot kapjanak.
BAR Vilmos: Nyílt levél. In: *Új Élet* 1988. dec. 1.
HOLLANDER György: Nehéz zsidónak lenni. In: *Új Élet* 1988. dec. 1.
FEHÉR Klára: A történelem nagy pillanata. In: *Magyar Hírlap* melléklet, 1989. január 14.

Szabó Dezső szobra

- A Szabó Dezső Emléktársaság szobrot kíván állítani névadójának.
PETŐ Gábor Pál: Szabó Dezső nem érdemel utcát, szobrot. In: *Magyar Nemzet* 1989. jan. 7.
SZŐCS Zoltán: A Szabó Dezső Emléktársaság álláspontja. In: *Magyar Nemzet* 1989. jan. 16.
POMOGÁTS Béla: Mit érdemel Szabó Dezső? In: *Magyar Nemzet* 1989. jan. 16.

NOVELLÁK, VERSEK, IRODALMI RIPORTOK

- Az *Énekek éneke*. Fordította: Somlyó György. In: *Új Írás* 1988. 9.sz. 48-63.p.
FELLEGGY György
Versek. In: *Új Írás* 1988. 9.sz. 78-83.p.
FRÖHLICH Ida
Bevezetés A pátriárkák könyvéhez. A pátriárkák könyve. Ford.: — . In: *Új Írás* 1988. 9.sz. 87-101.p.
GONDOS Margalit
Az izraeli magyar irodalomból. In: *Új Élet* 1988. nov. 1.
HERNÁDI Miklós
A nyomozás szünete. Részlet a szerző készülő *Omó* című regényéből. In: *Múlt és Jövő* 1989. 1.sz. 108-115.p.
JANCSÓ Miklós
Hajnal. Filmnovella Elie Wiesel regénye alapján. In: *Élet és Irodalom* 1988. szept.30.
KOESTLER, Arthur
Méta. Novella In: *Új Írás* 1988. 9.sz. 114-117.p.
KÖBÁNYAI János
A Rebbe tánca. In: *Hitel* 1989. 2.sz.
LANDESZMAN György
Itámár Jáoz-Keszt gyökerei. In: *Élet és Irodalom* 1988. december 16.
PAP Károly
A zsidó művész „tájképe”. In: *Múlt és Jövő* 1989. 1.sz. 13-14.p.
PATAI József
Zsidó kultúra. Megnyitó a *Múlt és Jövő* kultúrestjén 1920-ban. In: *Múlt és Jövő* 1989. 1.sz. 10-12.p.
TEMESI Ferenc
A zsidó POR. In: *Múlt és Jövő* 1989. 1.sz. 77-80.p.
VARJAS Endre
Szentföldi jegyzetek 1-3. In: *Élet és Irodalom* 1988. dec. 16., 1989. jan. 6. és 1989. jan. 13.
WIESEL, Elie
Legendák, történetek. (ford.: Kőbányai János) In: *Új Írás* 1988. 9.sz. 108-114.p.
WIESEL, Elie
Zsidónak lenni. (ford.: Kőbányai János) In: *Múlt és Jövő* 1989. 1.sz. 3-8.p.
A cikkbibliográfia összeállításához nyújtott segítségért köszönet illeti a KSH Könyvtára Folyóirattárának munkatársait.

II. KÖNYVEK

- BÁRDOS Pál
Stan és Pan. Bp. 1988, Európa. 212.p.
BETTELHEIM, Bruno
A végső határ. Tanulmányok. Bp. 1988, Európa. 247.p. (Modern Könyvtár.)
BRAHAM, L. Randolph
A magyar Holocaust. 1-2.köt. New York-Bp. 1988, Blackburn International — Gondolat Kiadó.
DOBOS Ilona
Bodrogkeresztúri mesék és mondák. Bp. 1988, Akadémiai Kiadó. 444.p.
FEHÉR Klára
Hova álljanak a belgák? Bp. 1988, Szépirodalmi Kiadó

GERGELY Ágnes

Riportnapló északról. Bp. 1988, Szépirodalmi Kiadó, 340 p.

A Biblia felfedezése. Bp. 1988, Larousse-Fabula. 144 p.

BRUCK Edit

Tranzit. Kisregény. Bp. 1988. Európa Kiadó. 113 p. (Modern Könyvtár)

EHRENBURG, Ilja Grigorjevics

Lasik Roitschwantz mozgalmos élete. Reprint. Bp. 1988. Téka Kiadó. 352 p.

FRANKL, Viktor E.

...mégis mondj igent az Életre! (Egy pszichológus megéli a koncentrációs tábor.) Bp. 1988. Pszichoteam. 152 p.

GOREN, Thomas

Izrael. Bp. 1988. Panoráma. 240 p.

HIRSCH Tibor

A Filmcézárók. A Golan Birodalom. Bp. 1988. Szabad tér Kiadó. 170 p.

Jár-kei, mint zsidóban a fájdalom. Herman Lipót rajzai — Ember Mária szövege. Bp. 1988. 78 p. 56 reprodukció.

KARSAI Elek

A Szálasi-per. Dokumentumkötet. Bp. 1988. Reform Lap- és Könyvkiadó Rt.

Efrájim KISHON

A zanyja Krausz. Bp. 1988, Európa Kiadó. 320 p. (Vidám Könyvek)

LACKÓ Miklós

Korszellem és tudomány 1910-1945. Bp. 1988. Gondolat K. 432 p.

LÉVAI Jenő

Raoul Wallenberg regényes élete, hősi küzdelmei, rejtélyes eltűnésének titka. Utánnnyomás. Bp. 1988, Maecenas. 333 p.

LANGLET, Nina

A svéd mentőakció, 1944. Bp. 1988. Kossuth K.

MEZEI András

Ez a házad. Versek. Bp. 1988. Szépirodalmi K.

MARKÓ Iván — HEGYI Gábor

Szentföldi látomások. Fotóalbum. Bp. 1988. Metrum.

MOLDOVA György

Ki ölte meg a Holt-tengert? Riportkönyv Izraelelől. Bp. 1988, Pallas Kiadó.

NÁDAS Péter

A Biblia és más régi történetek. Bp. 1988, Szépirodalmi K. 320 p.

OZ, Ámosz

Keresztül-kasul Izrael országában 1982 őszén. Bp. 1988, Európa Kiadó. 257 p.

RADNÓTI Miklós

Napló. Bp. 1988, Magvető Kiadó 368 p.

SZIRTES I. János

Szentföld Dávid csillagában. Izraeli utijegyzetek. Kiad. MKBE a COOPINVEST közreműködésével. Bp. 1988, 147 p.

WALTRAUD, Herbstrich

Edith Stein igazi arca. Bp. 1988, Ecclesia.

ZALKA Miklós

Ágyúdorej. Bp. 1988, Szépirodalmi K.

Zsidó lexikon. Szerk.: Ujvári Péter. Reprint. New York, 1987, Blackburn International Inc. 1028 p.